

Nazawrina Aabiko

WŌ KWALÈ WŌDÈÈ

1

Aabi do èè de zò Kpola yaakas

Kwa Aabi do, é toapè Aabi ká, é à lietolè gbèe kalæ wòlèwòdé. Ye é tɔɔ kpɔalule kɔme wãã à kòò mè. Ye é pə saalæ kuān. Aabi è puu é kəkɔ saalæ gu. Ye tɔɔ lɛpuule sɔngé sɔngè wãã lɔkɔa sɔngé sɔngè. Aabi è do kə ée de zò kwalə kou yaakazə : Də, Gbè wãã Zuu puu sɔngé sɔngè ká.

2

Gize krei

Kwa Gize Krei wòlèwòdé. Nèè yé tɔɔ Aabi dè zò kwaləsù peetezə é Gbè kaε. Ye wãã é Də wó do kplabɔ teelə. È kə mèbei ká Aabi Zuu puu sɔngé sɔngè b̄a piigbeelə ka, é nələzə yaa gɔɔwò guɔɔ wolè Meleε, é kpò. Gize Krei yáa mèbei é liekɔa e kə Aabi kaε ka ñi yáa kə Aabi é gbèi nɔn èè de kə mèbei kaε ka. Kə Gize è Aabi ka fefelə ñi zɛε, é mèbei ka fefelə.

Aabile wɔkɔ wãã mèbeile wɔkɔ dàkoasù mù a gu do. Aabi é me kaε mùā. Kwa lɛ wòdè nɛε Gize Krei è gà kwaa sɔnyaa mɔɔwògù ñizɛε e wruu ga gò è mèbeilè b̄u kpaozə ká é lo naalu. Lɛ de b̄εε é b̄a dɔunè yèsɔn kələa kwa mɔɔwògù.

3

Zuu puu sɔngé sɔngè

Kwa Zuu puu sɔngé sɔngè wòlè wòdé nèè yé tɔɔ Aabi dezò kwaləsù kpola yaakazə. Zuu puu è yuɔkəla teelə Gize Kreia Aabiko b̄a. Yè é kpɔalua sɔnyaa zò ñi zɛε, yè é niidɔu nu me saalə wówò tàyè waa kəpəyaa b̄a, wó Gize wòlèwòdèè wo lə. Ye do b̄εε, yé kəpuusɔ nu wòlèwòdemè lə. ñi é liesɔa wòdè saalæ ká Gize gu.

4

Aabiwo kwi (Babo)

Kwa Aabiwo Kwí (Babo) wòlèwóde nɛɛ, wò saalɛ wó bɛɛsù ká à gɛɛ, Aabi dè é wonù. Kwinù gɔɔsrado gà srado (66) wó Wòdòwo Zii wãã Wòdòwo Dɔu gɛɛ, wòpɛ saalɛ gbà kwa lasɔ b̄aɛ z̄ò. Aabiwò saalɛ kwa lè wódeè, é gó Babo gú gbògbòlè.

5

Sonyaa

Kwa lɛ wóde nɛɛ lɛ kwa kɛnu (Adām wā li) wó Aabi wòtoɛ, sonyaa nù kpɔaluɔ. Gà bò sonyaa wo kɛɛ la é nù kpɔaluɔ. Sonyaa kpɔla é peete : a yé kwa kɛnu wo kɛɛ ñ à yé kwa dè kwa kɛɛ.

Wó gò sonyaa kwa kɛnu wo kɛɛ gɛɛ tɔɔ, mɛ b̄ei saalɛ wo kpɔɛ, wà kpò sonyaagu, é sonyaa wɔkɔ lò gɛ. Sonyaalè wɔkɔ pɛɛ è kwà kà wɔkɔ kpɛnɛ Aabi yà kɛã kà lie Adām wā li m̄w̄w̄gɛ b̄a. Kwa gau m̄ zùùḡú é kwa kruu lómɔ w̄yaa b̄a kplabò.

Kwa lɛ wóde nɛɛ, é mɛ yà è zɔɔlie yakə klesɔkaɛ, sɔɔyaalè wɔkɔ yaa goa zɔɔgɛ é toapɛ kə Aabi nyɛɛ mɛpɛɛ zɔɔgɛ zru fɛfɛlɛ à bɔyiesù ká Zuu puu séngé sèngè ka. Sonyaa kwa kɛnù wo kɛɛ è gbɛ, é sonyaa kəsɔ ló gbɛpɛ. Sonyaa gó kwa kɛnù pieɛ è kwa zɔɔ gã sɔɔyaawò pie. Lɛ é pɛɛ, mɛ saalɛ é lò kò pɛ lo sɔɔyaa b̄o mɛã é Aabi yaa z̄ɛ kaɛ, kwa kɛnua sonyaa wò lò toa tuo. Sonyaa kwa dè kwa kɛɛ tɔɔ Aabia tɔnnù kwa wo wògɔdɔ fɛfɛlɛ, wo siesù. Sonyaa kwade kwa kɛɛ k̄tɔɔ zɛtrɛ wòkəɔ, wóda mɛkɔasù ñ wò mɛ yáa kɛãkã nyɛɛ kɛɛ. Kə, sonyaa kwade kwa kɛɛ tɔɔ wó mɛ yà gɔdɔ, é kɛãkã è kɛɛ. Ñi Aabia tɔnnù kwa gɔdɔ wò siesù. Ñizyɛ, mɛ wókwòkò wāã wóbiekò saalɛ waa wé Aabi Zuu puu wòb̄aɛ. Sonyaa suupɛɛ tɔɔ sonyaa wo kə Zuu puu gɔɛ. Kwade kəsonyaa tɔɔ Aabia ləkəa tɔn siesù ñ kò Gize wò kásù.

6

Sla Gizea b̄oɛ

Kwa lè wóde nɛɛ Gize Krei krobò, a fɛi è wrò, é ga krɔsì b̄a kwaa sonyaa saalɛ é kɔɔnù liemɔzè fɛfɛlɛ. Wòpɛ tɔɔ sla é kwaa lasɔ gɛgbãa laɛ. Gize gà mɛb̄ei saalɛ m̄w̄w̄ḡú. É Gize lasɔ nu nɔɔsɛ saalɛ wāã mɛnu saalɛ waa m̄ wòde zuasù wòasɔɛ wòlè. Mɛ wo pé saalɛ wàwò tàyé waa kəpəyaa b̄a, wá Gize wòlè wódeè kə wà la.

7

Aabia mɛ yényèsù

Kwa lɛ wóde nɛɛ Aabi è mɛ saalɛ kə nɛɛ è de lə. B̄ii Aabi piigbeelè nù mɛb̄ei saalɛ lə kə wāã wò zuasù wóssə wāã wóyaanù son. Wòpɛ è kwatuo. Lɛ kɛɛ kwa kɛnu wò sonyaa kɛɛ, wò mɛb̄ei saalɛ kpò sonyaa zɔɔká. Am̄w̄w̄b̄ɛɛ, mɛb̄einù waa m̄ã wāã lie Aabi pie wòde lə, ñ kə waa wóssəkəsù sroo nyɛɛ wo la.

Kəə gbɔgbɔlɔe, Aabia grusəwɔ̄ é bɔ Gize lae è fee, é à nùsù lomù mebei saalè mɔ̄wɔ̄ b̄à.

Grusə é p̄ee, é slək̀l̀ə kə me saalə nyee é taye yaa kəpəyaa b̄à, nyee é zuasù Aabia me kəkpenl̄sù ka.

8

Tàyè kəpə yaa b̄àsù

Kwa lè wóddè nee kə me nyee lae, è l̀ò é taye yaa kəpəyaa b̄à. Tàyè kəpəyaa b̄àsù e tɔ me zɔ tabɔɔsù wāā k̄à sɔnyaa b̄àsù. Mē l̀ò é de ye wóyaa kəmè ká, èè taye yaa kəpəyaa b̄à.

Wɔ̄p̄ee è s̄ə, b̄ii kwa kəwɔ̄ saalə wāā kwa zotak̀ saalè, wò kwa kə sɔnyaamè ka. Aabi Zuu puu séngé sèngè è gbūba nù me saalə wo mee wò wó taye waa kəpəyaa b̄a wāā Aabià grusə wɔ̄ k̄ūe wolè. Yà kəp̄ee, Aabi l̀ò zie wo la ñi z̄ye, é lo wo gba toap̄e nii ka.

9

Zab̀ò metuosù, me kpɔɔɔbosù wāā kə Aabia n̄easù

Kwa lè wóddè nee, me saalə wó Gize Krei wɔ̄lèwóddé, é wò wɔ̄kū wo Den wāā wo lamè ka, Aabi ya zābo wo tuo saalə. A z̄ítɔɔ Aabi ya zie wolà, yà wo b̄o sɔnyaa krōbole xl̄e. Ya wo wɔ̄kū nee wò kp̄enl̄e.

Kwa lè wóddè nee me saalə wo Gize wɔ̄kū wò lamè ká é wa wò tàyé waa kəpəyaa b̄ae, Aabi yà wo kpɔɔɔbo. Ya zuugy kəl̀sù d̄u wāā wókk̀k̀k̀ d̄u nu wólè. Wɔ̄p̄ee tɔ me kpɔɔɔ b̄osù.

Nii d̄u p̄ee, Aabi wok̄sù, l̀k̀k̀ Aabi kásù wāā zɔd̀ Aabi b̄àsù wagy. Kwa lè wóddè nee, me ya Gize wɔ̄lè wóddè, é Aabi ya zāboatuo, yaa kpɔɔɔboe ; Aabi yà kə yaa n̄aká. Wó yaaka wó n̄ēē (zab̀ò metuosù, me kpɔɔɔbosù wāā me kə Aabia n̄easù) wo saalə wo kə yido ká wo koyía. Am̄wɔ̄b̄ee, à yé kwaà taye kwaà kəpəyaa b̄a, kwa Gize Krei wɔ̄lè wóddé, é wó̄p̄è kə kwa l̀. Aabi Zuu puu yà goobl̄y nee Aabi yà wó̄p̄è kə kwa l̀.

10

Kles̄ kəp̄úsù fefel̄e

Kwa lè wóde nee, mē yà Gize wɔ̄lè wóde, Aabi yà tàb̀d̀ é kəpuu fefel̄e kə nyee b̄o Gizə Kək̀ b̄à. Aabi Zuu è yisù é Aabia me yenyèsù nee dà yūpie.

Wó̄p̄è à z̄ɔd̀ mē kpɔɔɔbosù wāā zab̀ò me tuosù ka. Kəpuusù biezə é b̄ə. Klés̄ kəpuusù fefel̄e b̄ee, Aabi kə yū m̄.

Me yà Gize Krei wɔ̄lè wóde, Aabi yà tabɔɔ kə a wɔ̄kɔ nyee b̄o Gize Krei wɔ̄kɔ b̄à.

Yak̄e, Aabi Zuu è yisù é Aabia me yenyèsù nee da yūpie.

Wó̄p̄ee à z̄ɔd̀ zab̀òmetuosù wāā me kpɔɔɔbosù ká.

Wónè tɔ kəpuusù z̄ɔd̀l̀. Aabi Zuu kəyùd̀m̄ nyee tuap̄e kə mē é wɔ̄lè wóddè nyee kəpuu fefel̄e.

Kəpuusù pəe, è ló ló lie é woa yidè é Aabí è ló kwa kəa kpaozə̀ Gize nuyì kaè b̄a.

Kwa lè wó dè nɛɛ, mɛ yà Gize wólè wó dè, é Aabí yaa Kpɔɔɔboè, kə kwa kenù a sɔnyaa wólè yà goatuo. Mɛ é pəe, a dɔsù m̀ srooká Aabí wòkəsù wā́ Aabí yuòkəsù m̀ wólè g̀.

Wó nɛɛ é tɔɔ kəpuusù fefelə̀. Kəpuusù é p̀ pə nuaè é tɔɔ ayé Aabí yà mɛ b̄oyíé Zuu puu kaè.

Wó pəe à tó b̄aa lə̀ tɔɔ kəpə̀ ká Aabí Zuu kásù. Wó g̀g̀ k̀pólà pèètɛzə̀ wó kə puusù pəe g̀. A b̄iezə̀ tɔɔ Aabí lə̀ mɛ zoɔg̀ zru é sɔnyaa b̄om̀. A pèètɛzə̀ tɔɔ Aabí Zuu lə̀ yà mɛpəe zoɔg̀ kə nyēē piigbeelè nualə̀ Aabí yuòkəsù wā́ Aabí lè wólè m̀ wólè b̄a.

Gize Krei g̀ b̄oe, yàkə pəpə̀ kə Aabim̄ nyēē kəpuu. Yáà yigr̀d̀s̀ wólè kə kə Aabí grúsə̀ é b̄o wólè wólè d̀s̀ g̀ m̀. P̀toàp̄iè t̀ d̀ d̀ d̀ d̀ d̀ Aabí lə̀ ñ d̀ nù Aabí ləs̀ fefelə̀. Zuu puu é goobl̀ kwa zuu lə̀ nēē yà kwa zoɔ zru ñ yà kwa zoɔg̀ lè pà Aabí Zuu ka.

Kəpuusù suunēē, a tɔ gbege plə̀zə̀ wólè kwá wo d̄a nēē : klés̄ kəpuusù, ləkəa d̄edè, zoɔkəpuusù, b̄yiesù Zuu puu káè (Zuu puu mɛ b̄yiesù), Zuu puu mɛ paɔ, luakp̀- m̄awólè lie paɔzə̀ wā́ klés̄ kəpuusù.

Kwa lè wó dè nēē mɛ zoɔ kəpuusù wā́ mɛ kēāsù Aabí wólè g̀, wáà d̄o. Mɛ zoɔ kəpuusù é zálə̀ é Aabí Zuu yà nù mɛ g̀ ká. Kə kə mɛ nyēē kēā Aabí wólè g̀, è ló yisù é kpeà zuug̀.

Kwa lè wólè nēē, mɛ Aabí Zuu yaa kəpuu fefelə̀, Aabí lè zòtá kə yà g̀ kə nyēē kpea Aabí grúsə̀g̀ nyēē b̄o Krei b̄a. Kpeasù é pəe, wáà kə mɛ dèg̀ piigbeelè ka ; kə wò yisù, wó mɛ dā́ zuug̀g̀ zɔ̀kpa wā́ mɛ d̀kəpusù ká.

Yàkə p̀, kə mɛ nyēē kēā b̄o Krei b̄asù wā́ mɛ wəkə saaləe g̀.

Mɛ saalə é yáà yuòkə kpāzə̀ ká zuug̀ kpeàsù b̄ae, è ló Aabí mɛ yenyèsù wā́ Aabí goobl̀s̀ é niilə̀ g̀s̀. Yakwə̀, mɛ p̀ à zoɔ é d̀z̄lə̀ duo tó é g̀ Aabí b̄a é lon.

Ayé Aabim̄ yà e d̄ nù Aabí mɛ yenyèsù lə̀, kpokpo b̄oè d̀kousù, zuug̀ m̄d̀kəpusù, kwa Denà wó d̀wò nù é d̄o Aabí kwee a kəsù kaɛ, mɛ pəe è ló kpea Aabí grúsə̀g̀ ñ ləkə Aabí kasù wā́ ləkə é yàɔ kásù g̀.

11

Aabikò

Kwa Aabikò wólè wó dè. À z̀tɔɔ mɛ saalə wó wè Gize Krei m̀ wólè b̄a, wó wòkū wò Den Káè, Aabí wò d̀wò m̀ nù m̀ wóká. E Aabí dè yà wókə d̄o Kreig̀. Aabikò p̀ é tɔɔ Gize Krei b̄u é Aabí Zuu (Zuupuu s̀ngə̀ s̀ngə̀) yaà pakoa Wo b̄e g̀.

Wó nù wonɛɛ m̀ wólè b̄ae, Aabí è Aabikò ləkə kə wā́ wo kə: ləkou b̄ea s̀, p̀kə kə wā́ nùkoasù, Aabí wopəsù, b̄le b̄esù, yuòkə Gizet̀g̀s̀, Krei wokəsù, kəpuusù wā́ kónu fā́m̄s̀.

Aabikò b̄a yuòtɔ wò ló wó lie Gizeà mɛ b̄o g̀g̀s̀ wā́ yib̀kousù ká kp̄alumè (ség̀ m̀) son Zuu puu b̄a piigbeelè ká. Àyé Aabikò yà goanù kə Aabí wopəsù ká, pəz̀s̀, mɛ yenyè yuòkəsù, wólè wólè wā́ goobl̀s̀ naalusè m̀ wólè b̄ae káè, kə à kò yam̀ yuò wo d̄akwee b̄a.

Aabikò kpola pèète : me wó pakoa ledogúo ñi me wó kpā̄lule saaløe b̄aè. Sɛwɔ gbege wāā b̄eakò gbege wò Aabikògú. Aabikò yà yé nɛɛ Aabi yà me baanù lɔkò yà Aabiyuɔ wāā dɔlè gbege nù wólə kə wāā Aabi mēāwò kə.

Aabikò à kəlèsù è Aabia piigbeelè xlø è à dɔsù lómɔ Gize Krei nusù é kpèzèè mōwòb̄à.

12

Bɔyiesù

Kwa lè wóde nɛɛ, klesō bɔyiesù e tɔɔ Gize Krei wòdɔwò kəsù. Pə é z̄è è tɔɔ me pée yà wé slà Gize Krei yà b̄ò è fei kaɛ b̄a, ñi yà è kɔyà w̄sə saalø é gɔgɔ kpā̄lu pɛa. Ñi zɔgɛ, ya w̄lèw̄dèsù è Den gúè z̄ò. Pə z̄è è tɔɔ, me pəe yà wéa nyee to Gize pie kəkpenlèsù wāā à wòkèsù ká.

Bɔyiesù é tɔɔ wodɔwò dɔu d̄ān. Amōwòb̄eɛ, wo m̄ā kə wāā nɔsɛɛ nù bɔyie àyé n̄menù wà wea é wà wo wòb̄ə wāā wò tò Aabi wò gúè ka. Me wó lòa bɔyie, è lò é zoasù bɔyiekò é ləkəe ká : me dà yíbaasù, yíwrò metuosù ñi yí kpəngè me b̄àsù ka.

13

Kwà Denà b̄əpè [Blɛɛ b̄əsù]

kwà lɛ wóde nɛɛ, blɛɛ b̄əsù é tɔɔ wòb̄əwò biezə é Gize Krei yà kə yaa menù lə wòdɔwò dɔu gúe. Gizea pè àb̄à menù zo yé bɔgə ga é b̄o kə nyee ní wāā lasù nue mōwòká. Ñi zúè zùùgú luɔnù saalø èè wòdɔáe kə wo zò nyee bɔgə wó mōwòká. Me saalø é blɛɛ pəe kəkpā̄zèsù gúè è à de pəkəsù lo m̄ɛ, è sə nyee b̄ə. Ayé me yà kwá Denà b̄əpè [blɛɛ] b̄e; kə è kwa Den gasù gooblɔa nyee toapə kə Gize nyee nú zúdo.

14

Aabia Me là yɔagòsù

Babo pəz̄wò è gb̄ā Aabia me là yɔagòsù b̄aè, kwa lè wóde. Kwà kwaa menu fāām̄ kə wāā b̄ea yɔamenù là w̄lèw̄dèsùgú.

Kwa lɛ wóde zú n̄è, yakəè Aabi è yɔamènù là b̄əle kɔa.

15

Gize Krei è lo nu zúdo

Kwalè wóde nɛɛ Gize Krei è lò nú kpɔaluɔ zúdo. Me saalø wo Gize Krei w̄lèw̄dè é wa gaè, wòlò wruu gagò. Yakɔè, me saalø é wó Gize w̄lèw̄dè é wó b̄eiè, wāā menù wo wrùù gagò wòlò pakoa Gize pie n̄kwii. Gó yí pəe b̄aɛ, me saalø wòlò kə Gize pié tèlè toapə ka.

16

Gamenù wruusù, zadòm easù, wāā toapè kələ

Kwà lè wóddè nɛɛ, gamenù saalè wòlò wruu, à zítɔɔ me dodo saalè é wà gaè wòlò wruu zúdó wó kè b̄ei. Wó b̄i wāā wò zùù lò dà kou zúdò kədee k̄ɛ̄ wò wóssè kəo ñi wò wóyaa kəè ká. Me wo wɔkò kə kpenlɛ wòlò wruu nì piɛ, kə me wò wɔkɔ yáá kə kpenlɛ, zalò wrò wo tuo.

Kwà lè wóddè nɛɛ mɛb̄ei saalɛ wòlò gbɛi Aabi pɛa kə za nyɛɛ dɔ wóbá; zá lò dò wó b̄aɛ è lò gbà wó kəwɔ̄ dodo saalɛ b̄a.

Kwà lè wóddè nɛɛ. Me saalɛ wó Gize wòlè wóddé, wó Gize wokə tòapiésù kaè, wó lasù mù. Aabi yà é wòdò toapənii kpaozè ká wó m̄ɔ̄wɔ̄ḡy [wolə]. Kə, mé saalɛ é yáá è tàyé yaa kəpəyaa b̄aè, à królòb̄o toapè sieyípuā b̄aa.